

سلامت محیط مدارس

اصولا مطلوب ترین حالت استقرار فضاي آموزشي زماني است که مکان آموزشی طبق استاندارد مناسب از نظر مساحت زمین به ازاي هر دانش آموز احداث شود ، به طوري که با قرار گرفتن در شعاعي با حداقل فاصله بتوان يك مدرسه را سازمان داد که هم به لحاظ هزینه جاری مقرون به صرفه باشد و هم بیش از اندازه پرجمعیت نباشد .

پژوهشگران در یافته اند که تعداد دانش آموزان يك مدرسه بر شاخص هايي چون ؛ میزان کاهش هزینه نرخ موفقیت تحصیلي ، تعداد دفعات شرکت در فعالیت هاي خارج از مدرسه (فوق برنامه) میزان نظم و حضور در مدرسه ، میزان تعلق خاطر داشتن به مدرسه ، میزان ارتباط بین افراد و نگرش معلم اثر گذار است .

استاندارد هاي فضا هاي مورد نیاز در مدارس با توجه به استاندارد هاي بین المللي و با در نظر گرفتن شرایط اقلیمی و امکانات محیطي در کشور به وسیله سازمان نوسازي ، توسعه و تجهیز مدارس و آیین نامه بهداشت محیط مدارس (وزارت بهداشت) تدوین شده است . از جمله این فضاها مي توان فضاهای تدریس، پرورشي ، رفاهي و خدماتي ، ارتباطي ، محوطه و زمین مدرسه را نام برد که سرانه هر دانش آموز از تقسیم اندازه کل هر يك از این فضاها به تعداد کل دانش آموزان مدرسه محاسبه مي شود .

فضاي تدریس :

منظور مقدار فضايي است که در کلاس درس به هر دانش آموز اختصاص داده مي شود (سرانه فضاي تدریس استاندارد برای هر دانش آموز در ایران $1/23$ متر است .)

فضاي پرورشي :

فضاهایی مانند کتابخانه ، سالن چند منظوره ، نماز خانه ، اتاق مربی پرورشي ، اتاق بهداشت و کمک هاي اولیه فضاي پرورشي مدرسه را تشکیل مي دهند . (در ایران کل سرانه فضاي پرورشي استاندارد برای هر دانش آموز $0/58$ متر است . در تعیین فضاي کتابخانه $7-10$ درصد کل دانش آموزان و به ازاي هر دانش آموز 10 جلد کتاب در نظر گرفته مي شود .)

فضاي رفاهي و خدماتي :

منظور فضايي هايي مانند موتورخانه ، راه پله ، سرویس هاي بهداشتي (آبخوري ، توالت و دستشویی) کارکنان و دانش آموزان ، سرایداری ، بوفه و آبدارخانه و... مي باشد . (در ایران سرانه فضاي رفاهي و خدماتي استاندارد برای هر دانش آموز $0/4$ متر است .)

فضاي ارتباطي :

مقدار فضاي اختصاص یافته به راهروها ، راه پله در ساختمان مدارس است. که معمولاً بين ۱۵ تا ۲۵ درصد زیر بنای ساختمان هر مدرسه باید برای فضاي ارتباطی در نظر گرفته شود .

فضاي محوطه :

فضاهایی مانند فضاي سبز ، زمین ورزش ، زمین بازی است . (در ایران سرانه فضاي محوطه برای هر دانش آموز ۳/۹۱ متر است .)

زمین مدرسه :

مقدار فضایی که در کل مدرسه به هر دانش آموز اختصاص می یابد . (در ایران سرانه زمین مدرسه برای هر دانش آموز ۶/۵۱ متر است .)

تجهیزات کلاس آموزش نظري :

مناسب ترین میز و نیمکت برای مدارس نوع تک نفره آن یا میز و صندلی است و ارتفاع آن باید با توجه به میانگین قد دانش آموزان دوره ابتدایی و بالاتر انتخاب گردد. فاصله اولین ردیف میز و صندلی یا نیمکت از تابلو در س هم از اهمیت ویژه ای برخوردار است . (در ایران سرانه کلاس برای هر دانش آموز ۱/۲۳ متر است .)

ویژگی های کلاس درس

نور طبیعی ، نور مصنوعی ، شدت روشنایی ، رنگ دیوارها و از جمله مواردی است که علاوه بر فضاي مناسب اختصاص یافته به هر دانش آموز بررسی و مد نظر قرار گیرد .

در ایجاد نور طبیعی کافی برای کلاس درس سطح کلی پنجره های کلاس (۱/۵ الي ۱/۷ سطح کلی کلاس) و شدت نور (حداکثر ۱۰ برابر روشنایی در سطح مطالعه) بررسی می شود . در صورت استفاده از نور مصنوعی به شکل مستقیم یا غیر مستقیم ، چراغ سقفی نباید موجب خیرگی چشم شود و بهتر است از چراغ مخصوص برای روشن کردن تابلو یا تخته کلاس درس استفاده شود .

رنگ سطح دیوارها ي کلاس درس باید مات و روشن و دلپذیر باشد ، رنگ تخته یا تابلو کلاس درس سبز پیشنهاد می گردد.

آزمایشگاه :

ظرفیت یا گنجایش فضاي اصلی آزمایشگاه با توجه به امکانات مورد نیاز برای انجام فعالیت ها توسط دانش آموزان ، ۱۸-۲۰ نفر توصیه می شود که کنترل دانش آموزان هم برای مسئول آزمایشگاه میسر گردد . اما ظرفیت یا گنجایش فضاي اصلی آزمایشگاه (تعداد دانش آموزان) در مدارس ۹ کلاسه و بیشتر ۴۰ نفر در نظر گرفته می شود .

مقایسه سرانه فضا هاو تجهیزات مورد نیاز در مدارس

سازمان نوسازي ، توسعه و تجهیز مدارس کشور (اصول و معارهاي طراحي فضاهاي آموزشي)	آيين نامه بهداشت محيط مدارس	سرانه فضا هاو تجهیزات مورد نیاز مورد نیاز در مدارس
۱/۲۳ متر مربع	۱/۲۵	سرانه کلاس درس
۲/۲۰ - ۲ متر	۲/۲۰ متر	فاصله تابلو کلاس درس از اولین ردیف میز یا دانش آموزان
کلاس نظري ۷/۲۰ * ۷/۲۰ کلاس تجريبي ۸/۱۰ * ۸/۲۰	۷ * ۸	ابعاد قابل قبول براي کلاس درس
۱/۷ - ۱/۵	۱/۵	پنجره (نسبت به مساحت کل کلاس)
۳/۹۱ متر	-	فضاي محوطه (سبز، ورزشي و بازي)
-	۰/۵ مترمربع به ازاي هر دانش آموز	فضاي سبز
موتورخانه ، سرويس هاي بهداشتي ، سراپداري ، بوفه ، آبدارخانه ۰/۴ متر به ازاي هر دانش آموز	سرويس هاي بهداشتي يك چشمه تواليت به ازاي ۴۰ دانش آموز يك شير آبخوري به ازاي ۴۵ دانش آموز يك شير دستشويي به ازاي ۶۰ دانش آموز	فضاي رفاهي خدماتي

تهیه و تنظیم :

فاطمه بختیاری - کارشناس بهداشت جوانان و مدارس استان

زهره اسکندری - کارشناس مسنول آموزش و ارتقا سلامت استان

